5 ta' April, 1963

Imħallfin:—

S.T.O. Prof. Sir Anthony J. Mamo, O.B.E., C.St.J., Q.C., B.A., LL.D., President.
Onor. A.J. Montanaro Gauci, C.B.E., K.M., LL.D.
Onor. W. Harding, C.B.E., K.M., B.Litt., LL.D.

Avukat Professur Dottor Joseph Max Ganado noe.

versus

Onorevoli Dottor Giorgio Borg Olivier noe.

Art. 16 (1) The Malta (Constitution) Order in Council 1961 — "Application".

Il-kelma "application" użata fl-art. 16 (1) tal-"The Malta (Constituion) Order in Council 1961", hi kelma ta' sens ġeneriku, li tfisser sempliċement illi wieħed jirrikorri lil xi Awtorità, u ma kienitx riferibili għal xi xorta ta' att partikolari.

Trattandosi ta' proċedura fil-Qorti Ċivili (Prim'Awla) l-att li bih il-persuna aggravata għandha tirrikorri lill-Qorti, hu dak li, ordinarjament u normalment, jintuża, ċioe iċ-ċitazzjoni.

Fl-istat attwali tal-liġi, u fin-nuqqas ta' Rules of Court (f'sens jew ieħor) l-proċedura għandha tkun b'ċitazzjoni u mhux b'rikors.

Il-Qorti, rat ir-rikors preżentat quddiem il-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili tal-Maestà Tagħha r-Reġina mill-Professur Dottor Joseph Max Ganado, fil-kwalita tiegħu fuq imsem-

mija, li bih — wara li espona illi, fil-ħmistax ta' Frar, 1963, l-Assemblea Leġislativa, kostitwita taħt il-Malta (Constitution) Order in Council 1961, għaddiet l-Att I tal-1963, li ġie mogħti l-assent tal-Eċċellenza tiegħu l-Gvernatur fl-istess ġurnata, — illi dan l-att jikkrea Kunsill tal-Amministrazzjoni, li għandu jamministra l-Kumpanija Bailey (Malta) Limited u jmexxi u jkompli x-xogħol tagħha mingħajr ebda kontrol tax-shareholders tal-Kumpanija, u għadda lil dan il-Kunsill id-drittijiet u l-funzjonijiet kollha tal-Bord tad-Diretturi u tax-Shareholders Committee tal-Kumpanija b'mod li l-Kumpanija tiġi marbuta b'dak li jagħmel il-Kunsill tal-Amministrazzjoni, u pprojbixxa l-aċċess liberu tax-Shareholders għal kotba:— illi l-Bord tad-Diretturi u x-Shareholders Committee, u x-Shareholders, ġew kważi għal kollox eżawtorati, u għandhom l-obbligu li jikkonsenjaw lil Kunsill tal-Amministrazzjoni l-proprjeta tal-Kumpanija, u sija d-Diretturi jew membri tax-Shareholders Committee jew ix-Shareholders, u sija r-rappreżentanti tagħhom, huma preklusi milli jidħlu jew jibqgħu f'postijiet ta' proprjeta jew fil-pussess tal-Kumpanija mingħajr il-permess tal-Kunsill; — illi l-Bord tad-Diretturi u x-Shareholders Committee u x-Shareholders ġew preklusi milli jagħmlu istanzi ġudizzjarji f'isem il-Kumpanija, ħlief għal xi kawżi mal-Gvern Ingliż li ġew mibdija:— Illi waqt li dawn l-imposizzjonijiet huma temporanei sakemm jispiċċaw il-proċeduri ġudizzjarji kontra l-Gvern Ingliż, hemm imposizzjoni oħra ta' natura permanenti, u ċioe li l-Kumpanija ma tistax tbiddel jew tirrevoka ebda parti mill-att kostitutiv tagħha;— illi hemm ukoll limitazzjonijiet oħra fuq il-Bord tad-Diretturi, Shareholders' Committee, u Shareholders tal-Kumpanija, li jirriżultaw mill-Att, u li jiġu spjegati aħjar fit-trattazzjoni tal-kawża, u hemm ukoll disposizzjoni dwar l-għoti ta' kumpens, li ma hijiex għat-termini tal-Kostituzzjoni;— illi lil Prim Ministru ġie mogħti

ukoll id-dritt li jeżenta lil Kunsill tal-Ammnistrazzjoni milli jobdi disposizzjonijiet tal-liġi tas-soċjetajiet;

Illi d-disposizzjonijiet kollha tal-Att I tal-1963, u l-limitazzjonijiet, drittijiet, u obbligi kreati minnhom, jammontaw għal vjolazzjoni tal-art. 5 — 7 (1) — 10 (1) — 11 (1) — 14 (1) — u 15 (1) tal-Kostituzzjoni ta' Malta u għalhekk huma **ultra vires**, nulli u mingħajr effett;— illi huwa, fl-imsemmija kwalita, huwa wieħed mix-shareholders ta' Bailey (Malta) Limited, u għalhekk għandu interess li jitlob lil Qorti r-rimedji li l-art. 16 tal-Kostituzzjoni jatiha fakolta li tikkonċedi; **TALAB** illi din il-Qorti, għat-tenur talart. 16 (1) u (2) tal-Kostituzzjoni, tatih ir-rimedji opportuni billi tagħti dawk l-ordnijiet, toħroġ dawk it-taħrikiet, u tagħti dawk id-direttivi li tqies xierqa sabiex twettaq, jew tiżgura it-twettieq, tad-drittijiet kollha li għalihom huwa hu ntitolat skond it-Taqsima II tal-Malta (Constitution) Order in Council 1961, kif superjorment spjegat, prevja, jekk hemm bżonn, id-dikjarazzjoni li d-disposizzjonijiet tal-Att I tal-1963 jikkonstitwixxu vjolazzjoni tal-artikoli fuq imsemmijin tal-Kostituzzjoni ta' Malta, huma **ultra vires** il-poteri tal-Assemblea Leġislativa, u għalhekk nulli u mingħajr ebda effett. Bl-ispejjeż.

Rat ir-risposta tal-Onor. Dottor Borg Olivier nomine, fejn qal li l-proċeduri odjerni ma jistgħux skond il-liġi jsiru bir-rikors, u li għalhekk ir-rikors huwa rritu u null.

Rat is-sentenza ta' dik il-Qorti tat-28 ta' Frar, 1963, li biha r-rikors ġie dikjarat irritu u null, spejjeż stante iċ-ċirkostanzi tal-każ mingħajr taxxa. Dik il-Qorti kkunsidrat:—

Illi l-intimat jissottometti illi l-proċedura segwita mirrikorrent mhiex korretta, fis-sens li d-domanda hu kien

messu avanzaha mhux b'rikors imma b'ċitazzjoni;

Illi din il-kwistjoni ssemmiet minn dina l-Qorti, għalkemm inċidentalment u mingħajr ma ġiet definita peress li fir-rigward ma kienetx ġiet sollevata ebda eċċezzjoni millintimati, fil-kawża in re "Onor. Dr. Anton Buttigieg, M.L.A. vs. Onor Dr. Paul Borg Olivier, noe, et" deċiża fis-7 ta' Lulju, 1962 u fit-22 ta' Frar, 1963, fejn il-proċedura li ġiet segwita kienet ukoll permezz ta' rikors.

Illi r-rikorrent jissottometti illi hu segwa l-proċedura ta' rikors għar-raġuni tant għaliex fl-artikolu 16 (1) tal-Malta (Constitution) Order in Council, 1961, jingħad li kull persuna li tallega li xi waħda mid-disposizzjonijiet tat-II Taqsima ta' dan l-Order tkun ġiet . . . miksura . . . tista' tapplika ("may apply") lill-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili għal rimedju; u ukoll għaliex fis-subartikolu tal-istess artikolu jingħad illi l-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili jkollha l-ewwel ġurisdizzjoni li tisma' u tiddeċiedi kull applikazzjoni ("any application") magħmula skond is-subartikolu li jaħbat qabel . . . . u l-kliem imsemmijin, **tapplika** u **applikazzjoni**, jwasslu għas-sinjifikat ta' **tir-rikorri** u **rikors**;

Illi r-raġunijiet sottomessi mir-rikorrent ma jidherx illi huma tali biex jiġġustifikaw suffiċjentement it-teżi tiegħu, għaliex il-vokaboli msemmijin, kif jinsabu b'mod ġeneriku adoperati, ma jistax jingħad li għandhom neċessarjament is-sinjifikat minnu mogħti, imma jista' jkollhom ukoll, anzi tidher li għandhom, dak li tadixxi jew tressaq għall-kelma "tapplika", u ta' adeżżjoni jew talba, għall-kelma "applikazzjoni".

Illi fl-Order in Council imsemmi ma jinsabx indikat il-mod kif il-persuna li tallega l-ksur tad-disposizzjonijiet fuq indikat għandha tapplika lill-Qorti, jew tadixxi l-istess Qorti

biex tottjeni rimedji, ċioe l-mod kif għandha ssir din l-applikazzjoni jew talba, *hux permezz ta' ċitazzjoni jew permezz* ta' rikors, anzi, kif jidher mill-artikolu 16 (7), dwar daqshekk ġie mill-istess Order imħolli fil-poter ta' l-awtorita li għandha s-setgħa li tagħmel regolamenti dwar il-prattika u l-proċedura ta' dawn il-Qrati, kif jidher il-Bord tar-Regolamenti kontemplat fl-artikolu (30 (1) tal-Kodiċi tal-Proċedura Ċivili (Kap. 15) — biex tipprovdi dwar il-mod kif għandha titressaq u ssir din l-istess applikazzjoni jew talba;

Illi jiġi rilevat, pero, illi kif issemma iżjed il fuq, l-istess Order jindika illi lill-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili, ċioe dina l-Qorti, tista' ssir l-applikazzjoni, u illi dina l-istess Qorti għandha l-ewwel ġurisdizzjoni li tisma' u tiddeċiedi kull tali applikazzjoni. Issa, bħala regola jista' jingħad li sakemm ma jkunx hemm xi disposizzjoni oħra "ad hoc" jew xi regolament fis-sens ġa imsemmi, il-proċedura b'rikors quddiem *dina l-Qorti* għandha dejjem titqies mhux korretta, u dan għaliex il-proċedura solita u normali quddiem dina l-istess Qorti hija b'ċitazzjoni. Infatti, jinsab dispost fl-artikolu 121 (1) tal-Kodiċi 'l fuq imsemmi illi fil-Qrati Superjuri u fil-Qorti tal-Maġistrati tal-Pulizija Ġudizzjarjja għall-Gżejjer ta' Għawdex u Kemmuna fil-Kompetenza tagħha superjuri, ordinarjament, jitmexxa jew b'libell jew b'petizzjoni, inkella b'ċitazzjoni, skond ma tgħid il-liġi. Kwindi, fin-nuqqas ta' disposizzjoni espressa u sakemm ma hemmx u ma jsirux Regolamenti tal-Qrati għall-finijiet tad-disposizzjoni tal-artikolu 16 fuq imsemmi, kif huwa maħsub fis-subartikolu (7) tal-istess artikolu, li bihom jiġi talvolta stabilit illi min japplika lil dina l-Qorti għal rimedju f'kawża bħal presenti t-talba għandu javanzaha permezz ta' rikors, dina l-Qorti hija talfehma li l-proċedura li għandha tiġi segwita hija dik normali u solita quddiem dina l-Qorti, ċioe permezz ta' ċitazzjoni;

Illi konsegwentement id-domanda kif ġiet avanzata quddiem dina l-Qorti, permezz ta' *rikors*, mhiex proċeduralment valida;

Rat in-nota tal-appell, u l-petizzjoni tal-imsemmi Avukat Professur Dottor Joseph Max Ganado nomine, li biha talab li s-sentenza fuq imsemmija tiġi riformata, billi tiġi revokata in kwantu ddikjarat ir-rikors irritu u null, u in kwantu kkundannat lill-appellant iħallas l-ispejjeż tiegħu, billi jiġi, minflok, deċiż li r-rikors hu validu u billi jiġu mogħtija l-provvedimenti xierqa għal kontinwazzjoni tal-kawża.

Rat ir-risposta tal-appellat *nomine*, li biha talab il-konferma tas-sentenza appellata u rriġett tal-appelll bl-ispejjeż.

Trattat l-appell.

Ikkunsidrat.

Hu veru illi fl-art. 16 (1) tal-Kostituzzjoni "The Malta (Constitution) Order in Council 1961", jingħad illi l-persuna li tippretendi li ġiet, jew li aktarx sejra tiġi aggravata "may . . . . apply to the Civil Court, First Hall, for redress" — kif inhu wkoll veru illi, fit-tieni subartikolu ta' dak l-artikolu, jingħad illi dik il-Qorti jkollha ġurisdizzjoni biex tisma u taqta "any application made in pursuance of the preceeding sub-section". L-appellant isostni illi lil dik il-kelma "application" għandu jingħata s-sens li għanda fis-sistema legali lokali. Issa hu veru li fil-liġijiet ta' Malta, f'diversi disposizzjonijiet, l-ekwivalent, fit-test ingliż, tal-kelma fit-test Malti "rikors", hija "application". Hekk per eżempju art. 227 (2) u 470 Kod. Proċ. Ċiv. — art. 429 Kod. Krim. u dan mhux biss fil-Kodiċijiet bażi, imma anki f'liġijiet partikolari, bħal Kap. 76 Ediz. Riv. Iżda, din il-Qorti hi ta' fehma illi, meta fl-

art. 16 tal-Kostituzzjoni ntużat il-kelma "application", din ma kienetx riferibbili għal xi xorta ta' att partikolari. Il-kelma "apply" tidher ċar li hi kelma ta' sens ġeneriku, li tfisser sempliċement illi wieħed jirrikorri lil xi awtorita. Wieħed irid jisforza s-sens tal-Kostitutzzjoni biex jgħid li dik il-kelma "application' fit-tieni subartikolu qeda in riferenza għal xi xorta partikolari ta' att kif inhu r-rikors. Il-kelma "application" fit-tieni subartikolu hu loġiku li tieħu s-sens tagħha mill-kelma "apply" tas-subartikolu ta' qabel, u li ma tmurx oltre, fis-sens li dik il-kelma **application** hija biss is-**sostantiv**, bla sinifikat partikolari, tal-**verb**, ukoll bla sinifikat partikolari. Żgur li b'dawk il-kliem, użati ugwalment f'Kostituzzjonijiet oħra b'disposizzjonijiet simili, ma ġietx preskritta x-xorta tal-att proċedurali partikolari, għaliex, fl-istess artikolu 16(7), hu mħolli li jsiru **Rules of Court** dwar il-proċedura lil awtorita kompetenti lokali. — Hu anki ta' min josserva illi, fit-test Malti tal-art. 16, il-kliem użati ma humiex "**jagħmel rikors**" jew "**rikors**" imma **japplika** u **applikazzjoni**; għalhekk, il-vera kwistjoni ma hijiex x'sens għandu jingħata lill-kelma **application** fl-art. 16 fuq imsemmi, imma b'liema att proċedurali l-persuna aggravata **actu** jew **in posse** għanda tirrikorri (**apply**) lill-Qorti;

Jidher sewwa li jingħad li, trattandosi ta' proċedura fil-Qorti Ċivili (Prim'Awla), l-att, li bih il-persuna aggravata għandha tirrikorri lil Qorti, hu dak li, ordinarjament u normalment, jintuża, ċioe ċ-ċitazzjoni — dan hu konformi għal art. 121 — 161 — 162 — u — 163 tal-Kod. Proċ. Ċiv. u għal **praxis curiae**. Dan hu ndubitat tant li, f'sentenza li ngħatat mija u għaxar snin ilu mill-Imħallef Dottor, imbagħad President Sir Antonio Micallef, f'każ fejn ġiet sollevata l-kwistjoni jekk, għal esekuzzjoni ta' sentenza tal-Qorti Kriminali, kienetx sewwa l-proċedura b'ċitazzjoni, intqalu dawn il-kliem, li huma ta' applikazzjoni mhux limi-

tata għal dak *il-każ, imma ġenerali*, ċioe:—

> "Nel silenzio di detto Codice su questo partifolare è legale di ricorrere ai principi generali riconosciuti dalla legge per l'addietro in rigore e dalla consuetudine, secondo le queli, in difetto di altre *forme prescritte* dalla legge, si deve procedere, e si suole procedere per via di *citazione*".

Ikkunsidrat:—

Ma hemmx bżonn jingħad li, għalkemm quddiem din il-Qorti ġiet ġa deċiża, fuq meritu ieħor, kawża dwar dawn il-**fundamental rights and freedoms of the individual** li kienet intalvolata b'*rikors, eppure* l-kwistjoni odjerna ma kienetx ġiet sollevata quddiem l-ewwel Qorti, u lanqas fit-tieni istanza, u l-partijiet kienu għaddew għal attijiet ulterjuri u ġie deċiż il-meritu.

Ikkunsidrat:—

Illi jidher, għalhekk, illi, fl-istat attwali tal-liġi, u *finnuqqas ta'* ***Rules of Court*** *f'sens jew ieħor, il*-proċedura għanda tkun b'ċitazzjoni, u mhux b'rikors, anki peress li fil-każ ta' ċitazzjoni, għad-differenza tal-każ ta' rikors, il-liġi tippreskrivi ċerti rekwiżiti li bihom tiġi żgurata l-esposizzjoni kompleta tal-każ.

Għalhekk din il-Qorti tiddeċiedi billi tirrespinġi l-appell u tikkonferma s-sentenza appellata, fil-meritu u fil-kap ta' l-ispejjeż. L-ispejjeż ta' din l-istanza jitħallsu mill-appellant nomine.